

ДОБРУДЖАНСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ИНСТИТУТ	
Генерал Тошево	
ВХОДАЩ №	455
ДАТА	29.06.17

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Тодорка Савова, Институт по земеделие - Карнобат, член на научно жури, съгласно заповед на Председателя на ССА № НП-07-33 от 17.05.2017 г.

Относно: Конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, професионално направление 6.1. Растениевъдство, обявен в ДВ бр.21 от 10.03.2017 г. от ДЗИ-Генерал Тошево.

Кандидат: Документи за участие в конкурса за академична длъжност „Професор” са подадени само от един кандидат – доц. д-р Валентин Байчев Георгиев от ДЗИ-Генерал Тошево.

Документацията по конкурса е оформена и представена съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, утвърден от Председателя на ССА.

I. Кратко представяне на кандидата

Доц. д-р Валентин Байчев е роден през 1952 г. в гр. Добрич. През 1978 г. завършва висше образование в Селскостопанска академия-София, специалност „Полевъдство”. В продължение на три години работи като агроном-технолог в АПК „Толбухин-запад”, БПП с. Ловчанци.

През 1981 година е назначен, като научен сътрудник в ДЗИ-Генерал Тошево. През 1990 г. защитава докторска дисертация на тема: „Създаване и проучване на първични и вторични тритикале” и придобива научната и образователна степен „Доктор”. През 1998 г. получава научното звание „Доцент” по специалността „Селекция и семепроизводство на културните растения”.

През периода 1984 - 1989 г. специализира последователно в научноизследователските центрове в гр. Гюлцов Гюстров и гр. Кведлинбург, Германия; в гр. Пиештяни, Словакия; в гр. Фундуля, Румъния и в Селекционно-генетичния институт в гр. Одеса, Украйна.

Наред с изследователската работа доц. д-р В. Байчев заема и редица административни длъжности. През периода 2001-2003 г. и към момента е ръководител на отдел „Селекция на зърнено-житни култури”, а от 2003 до 2004 г. е зам. директор по Научната дейност на Института. Председател е на Общото събрание на учените до 2001 година.

За приносите си в селекцията на тритикале през 2014 година е награден с Грамота на Община Генерал Тошево, а на Международното изложение „Агра” – Пловдив е победител в Конкурса за иновации в раздела „Научна дейност и разработки” със зимния хексаплоиден сорт тритикале Бумеранг.

II. Научно-изследователска и публикационна дейност

• Публикации и цитирания на научните трудове

За участието си в конкурса за академична длъжност „Професор”, доц. д-р В. Байчев представя списък и копия на 37 статии, публикувани след придобиване на академичната длъжност „Доцент”. Приложен е и списък с 25 публикации във връзка с конкурса за „Доцент”, които няма да бъдат рецензирани.

От представените 37 публикации една (1.11) е отпечатана в научно-популярното списание „Земеделие плюс” и също няма да бъде рецензирана. Останалите 36 статии са отпечатани в научни списания или са докладвани на международни и национални научни конференции.

В 10 (28 %) от публикациите доц. Байчев е самостоятелен автор, а останалите 26 са колективни научни разработки. В 5 от тях е водещ автор, в 17 - втори и в 3 – трети и следващ автор.

От представените за рецензиране публикации 25 (69 %) са отпечатани в български списания и сборници. В реферирани списания са публикувани 12 статии (1 - в сп.

„Растениевъдни науки”, 1 – в сп. Селскостопанска наука и 10 – в сп. Field Crops Studies, издание на ДЗИ Ген. Тошево). В нереферирани издания са отпечатани 13 статии, в т.ч.: 4 - в сп. Селекционно-генетични изследвания при полските култури, издание на ДЗИ-Ген. Тошево; 1 – в сп. „Аграрни науки”, издание на АУ-Пловдив; 3 – в Научни съобщения на Съюза на учените - клон Добрич; 2 – в сб. от Балканска научна конференция, ИЗ Карнобат; 3 - в сб. с Доклади от Международна научна конференция – ИРГР Садово).

В международни нереферирани издания е публикувана 1 статия (3 %).

Доц. Байчев участва общо с 10 доклади и постери в национални и международни научни конференции, в т.ч.: 1 – на Международен симпозиум на тритикалето в Унгария; 1 – на Международно работно съвещание в Добрич; 1 – на Младежка научна конференция на Биологическия факултет на СУ”Климент Охридски” София и 7 – на Международни научни конференции, ИЗ Карнобат. От тях, за отпечатване в сп. Научни трудове на ИЗ-Карнобат са приети 7 публикации, което е удостоверено със служебна бележка от редакционната колегия на Институт по земеделие- Карнобат.

Представените публикации са по тематика, която отговаря на специалността на конкурса.

Те отразяват резултатите от извършената научно-изследователска дейност на доц. Байчев в областта на селекцията и генетиката на тритикалето в следните насоки:

- Установяване на продуктивния потенциал и качеството на сортове и линии тритикале (1.1, 1.9, 2.3);

- Стопанска характеристика на новопризнати сортове тритикале (1.5, 1.7, 1.8, 1.10, 1.12, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 3.15, 3.16);

- Определяне на адаптивните възможности на сортове и линии тритикале и критериите за стабилност и пластичност на добива (2.3, 3.13, 3.14);

- Проучване на възможностите за кръстосване на бх-тритикале с обикновена пшеница и проследяване на фертилността и някои важни стопански признаци на хибридите в F_1 , F_3 и F_4 генерации (1.2, 1.3, 1.4, 1.6);

- Проучване устойчивостта на сортове и линии тритикале към причинителите на ръжди и брашнеста мана (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7);

- Създаване на линии тритикале с висока студоустойчивост, сухоустойчивост и продуктивност (3.5, 3.9);

- Установяване на самопоносимостта на тритикале при отглеждането му като кратка монокултура (3.6);

- Проучване на корелационни зависимости между елементите на класа, варирането и проявата на хетерозисен ефект при хибриди тритикале (3.8, 3.12, 3.10, 3.11, 3.17);

С особена научна стойност са статиите, анализиращи проблемите, постигнатото ниво и перспективите на селекционните изследвания при тритикале и други житни култури (3.11, 4.1, 4.2, 4.3).

Актуалността и оригиналността на изследванията на доц. Байчев са оценени от редица изследователи, което е видно от приложената справка за цитиранията, потвърдени с копия на цитатите. Общият брой на посочените цитати е 40, от които 8 – в списания с импакт фактор; 22 - в реферирани списания; 1 – в научни сборници; 3 – в книги и 6 - в дисертации.

В списъка с научно-популярни статии е посочена една публикация, отпечатана в сп. „Земеделска техника”, но приемам като такава и статия 1.11 от списъка с научни публикации, която е отпечатана в сп. „Земеделие плюс”.

• **Участие в научно-изследователски проекти**

През своята научно-изследователска кариера доц. Байчев участва общо в 7 научни проекта, в т.ч.: 6 международни – с National Agricultural Research & Development Institute, Fundulea, Romania; с Мироновским институтом пшеницы, Мироновка, Украина; СГИ – Одеса, Украина; НИИ по полски култури, Белци, Молдова, включващи основно обмен на селекционни материали.

През периода 1995-2013 участва в международно изпитване на хибридни популации и линии тритикале от CIMMYT-MEXICO.

През периода 1982-1995 година е съизпълнител и в 1 национален проект, финансиран от ССА.

Ръководител е на 5 проекта, финансирани от ССА, с основна насока създаване на изходен материал и нови сортове тритикале.

III. Значимост на приносите за науката и практиката

Приемам представените в приложената справка научни и научно-приложни приноси, резултат от научно-изследователска работа на доц. Байчев.

Научни приноси

- Установено е, че кръстосването на хексаплоидни тритикале с обикновена пшеница води до повишаване на завръза на хибридни зърна и на жизнеспособността на хибридите в F_1 , както и до подобряване на някои важни селекционни признаци в следващите хибридни популации. При прилагане на метода на свободно опрашване се повишава процента на фертилните класчета.

- Установени са корелационните зависимости между някои елементи на добива при прави и обратни кръстоски тритикале. Доказано е наличието на положителна корелация между броя и теглото на зърната в класа при правите кръстоски и между броя на зърната в класа и масата на 1000 зърна при реципрочните кръстоски.

- Проучен е типа на наследяване на признаци, свързани с продуктивността при хибридни комбинации тритикале. Висок хетерозисен ефект по признаците брой зърна в класа, тегло на зърната в класа и маса на 1000 зърна е установен при хибридната комбинация Респект х Добруджанец.

- Създадени са перспективни линии тритикале, съчетаващи висока студоустойчивост и продуктивност. Установено е, че повишаване на студоустойчивостта може да се постигне, чрез създаване на нови пшенично-ръжени амфидиплоиди и използване на схемата $6x$ -тритикале \times $6x$ -тритикале.

- Постигнат е напредък в създаването на сортове и линии тритикале с висока устойчивост към брашнеста мана и ръжди. Постигание в направлението са високопродуктивните линии 141/98-77, 112/00-229 и 73/01-92, които се отличават и с висока продуктивност.

Научно-приложни приноси

- Като най-важен принос с научно-приложен характер приемам създадените 11 оригинални сорта тритикале - Колорит, Акорд, Атила, Респект, Бумеранг, Ирник, Добруджанец, Ловчанец, Дони 52, Благовест и Борислав, на които доц. Байчев е основен селекционер. От тях 10 са с издаден сертификат за защита от Патентно ведомство на РБългария.

- Установена е стабилността и пластичността на сортове и селекционни линии ечемик и тритикале. От пивоварните сортове ечемик, с висока продуктивност и стабилност се отличават сорт Яспис и линията GT 1015, от фуражните – сорт Тангра, а от тритикале – сортовете Ирник и Добруджанец.

- Проучена е самопоносимостта на тритикале сорт Ракита, с цел отглеждането му като кратка монокултура в района на Странджа. Установено е, че при условията на района сорт Ракита проявява по-добра самопоносимост, в сравнение с пшеницата.

IV. Ръководство на докторанти

Към момента доц. д-р В. Байчев е научен ръководител на един докторант по докторска програма „Селекция и семепроизводство на културните растения”, който е пред защита.

V. Експертна и други дейности

Доц. Байчев участва и в други дейности, свързани с неговата професионална компетентност.

Член е на Научния съвет на ДЗИ – Ген. Тошево, на Съюза на учените в България и на международните научни организации EUCARPIA и CIMMYT – MEXICO.

Експерт е по зърнено-житните култури към Областните дирекции „Земеделие и гори“ в Добрич и Силистра.

Участва, като член в Редакционната колегия на Сборник с Научни трудове „Селекция и агротехника на полските култури“ от Юбилейна научна конференция „50 години Добруджански земеделски институт“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на представената научно-изследователска, публикационна и експертна дейност на доц. д-р Валентин Байчев, неговите научни и научно-приложни приноси, сред които са признатите 11 оригинални сорта тритикале, считам, че той е учен с богат изследователски опит.

Всичко това ми дава основание да оценя ПОЛОЖИТЕЛНО доц. д-р Валентин Байчев Георгиев от Добруджански земеделски институт - Ген. Тошево и да препоръчам на Научния съвет на ДЗИ-Ген. Тошево да утвърди заемането на академичната длъжност „Професор“ в професионално направление 6.1. Растениевъдство, по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“.

26.06.2017 г.

Изготвил становището:
/Доц. д-р Тодорка Савова/